

Compendiū theologie

Compen

supra dictas improporcionabilis est dif-
ferētia. ¶ Secundus effectus peccati ve-
nialis est q̄ animā maculat. Quod sic iuxta
quod statim supra tractauim⁹ intelligat. q̄
sc̄z nitore illū aīe qui ex actibus caritatis
z virtutū nascitur seu pcedit respectu illi-
us in quo incidit impedit. Et sic per in-
directū. maculā quandā in anima indu-
cit. Prout iuxta aliquos doctores potest
exēplū poni de imagine picta. que aliq̄n-
do denigrari potest intantū vt nullo mo-
do videri possit. Aliquādo vero sic solum
obscurat vt videri quidē possit sed nō ple-
ne discerni. Propter quā similitudinē di-
cit beatus Grego. q̄ pctm̄ veniale obscu-
rat. mortalexero obtenebrat. Respectu at̄
istius macle dici solet q̄ in saluādis/om-
ne peccatū veniale in p̄nti vita a gratia fi-
nali. i. que in finē habetur. alias saluandi
nō essent. delet. z hoc fm̄ aliquos quantū
ad culpā. sed non quantū ad penā. immo
pena illa in purgatorio soluet̄. Delet at̄
gratia finalis sc̄z que in morte habet̄ pec-
catū veniale in ipsa dissolutōne aīe z cor-
poris. q̄uis etiā forsan nō sit ad illō mo-
tus contritiōis pro iūc directus. z hoc ex
virtute cōplexionis z sui status. Et fm̄ h̄
intelligit̄ verbū August. q̄ dicit. q̄ in pur-
gatorio potest esse absolutio a pena z nō
a culpa. quod etiā similiter ab aliq̄bus do-
ctoribus dici solitū est. S̄z modo cōiter
tenet̄ cum peccatū veniale ab hinc defera-
tur a multis quod etiā quātū ad culpam
in purgatorio purgari possit. Unde expo-
nēdo illō quod domin⁹ de quibusdā pec-
catis dixit q̄ nō remittunt̄ nec hic nec in
futuro dicit Grego. q̄ venialia dimittent̄
in futuro. Quod si intelligat̄ q̄ remittent̄
quantū ad penā tunc expositio sua in ef-
fectu nulla esset. Nam etiā mortalia quā-
rum ad penam q̄ pro eis soluta nō est ibi
dem. purgātur. Ideo clarū est q̄ Grego.
intelligere voluit q̄ venialia in purgato-
rio quo etiā ad culpā purgētur. ¶ Tertius
effectus peccati venialis est q̄ seruoze
charitatis minuit. sicut videt̄ de aqua in
ignem proiecta/ q̄ licet ignē nō extinguat
seruoze tamen illius minuit z tempat.
Quartus effectus pcti venialis est q̄ po-
tentias anime/ in bonis laxat. sicut p̄ exē-
plum quādo imponit̄ onus super equū/
efficitur z reddit̄ minus p̄mptus et expe-
ditus ad ambulandū. ¶ Quint⁹ effectus

peccati venialis est. qd̄ retardat a gloria.
Nam cū homo decedit z possit si in eo nō
eēt venialia/ statim ad celū euolare post
mortē/ propter ip̄a venialia cogetur ad tē-
pus in purgatorio expectare. Nunq̄ enī
facies dei ab aliquo videbit̄. donec soluat
minimū etiā peccatorū venialium q̄dran-
tem. Oportet enī quēlibet ita mundū an-
te introitū paradisi esse. sicut fuit in inno-
centia baptismali. ¶ Sextus affect⁹ pec-
cati venialis est q̄ bona glorie celestis di-
minuit. Non q̄dem illa que iā debētur et
que iā homo ibi habet̄ p̄ meritū reposita.
Sed illa que deberētur si venialia nō fie-
rent. Nam illo medio tempe quo peccata
venialia fiūt possent aliqua bona fieri. q̄
cum nō fiant de tanto ip̄a gloria cēsetur/
effectualiterq̄ est diminuta. Propter eti-
am illoz venialium perpetratiōne/ oportet
opa quedā bona ad solutiōem et purgatiō-
nem b̄mōi venialium facere z cōuertere per
que valde accrescere potuissent/ accrescere
debuisset cumulus p̄m̄ eterni. ¶ Septi-
mus effect⁹ peccati venialis est/ qz venia-
lia sepe sunt occasio mortalium peccatorū.
Et hoc inter alios quatuor modos. q̄ in
superioribus vbi de septē peccatis mortali-
bus tractari icēpit/ late expositi sunt. vbi
mōstratū est q̄ actus qui de se ex sui qz na-
tura est solum de genere peccati venialis/
potest vel ex cōscientie remorsu vel ex cō-
placētia vel ex procliuitate. vel ex p̄gres-
su. peccatū mortale effici. ¶ Hoc autē eti-
am singulariter aduertēdū est. q̄ sicut ad
remissionē peccati mortalis erigit̄ deser-
tiō actus peccādi cum volūtate firmoqz
proposito in posterum abstinēdi. sic simi-
liter peccatū veniale in p̄nti vita non di-
mittit̄/ nisi etiā actu et proposito deserat̄.
¶ Et hec quoad totalē materiā nature q̄
litas/ z effectus peccati actualis venialis/
ac circa eam occurrētium/ quantū hunc
presētē istius libelli octauū tractatū cō-
cernere iudicatū est/ dicta sufficiant.

De secunda et vl

tima diuisione peccati in genere seu tanq̄
generis que sumit̄ fm̄ ip̄ius peccati cau-
sam materialem.

Hepeditis his que respectu pri-
me diuisionis peccati in gene-
re seu tanq̄ generis. que scilicet
fm̄ quandā peccati qualitatē z q̄ntitatē

sumebat et sumpta est dicenda occurrebat
 Nunc de secunda et quo ad hunc tractatum
 ultima ipsius peccati etiam in genere seu
 tanquam generis diuisione. que scilicet secundum ipsius
 peccati causam materialē sumit/ aliquid etiam
 dicenda veniunt. Nec hic accipiēda venit
 ipsa causa materialis proprie ut in rebus
 corporalibus seu materialibus fieri posset.
 sed solum per quādam similitudinē ut hic
 causa materialis dicatur illud in quo sit
 seu causatur ipsum peccatum.

Prosecutio et de

claratio ipsius diuisionis.

Diuisio igitur est ista quod peccato-
 rum alia sunt cordis. alia oris
 alia operis. Vel secundum alios aliquid
 sunt cogitationis. aliqua locutionis. ali-
 qua operationis.

De peccatis cor-

dis seu cogitationis.

Peccata cogitationis seu cordis
 sunt hec Cogitatio. delectatio.
 consensus. desiderium mali. volun-
 tas pueria. infidelitas. suspitio. in deu-
 tio. presumptio. despatio. timor male humi-
 lians. amor male accendens. prudētia car-
 nis. suspitio. inuidia. ira. odium. timor ser-
 uilis. exultatio in aduersis proximorum. dolor
 de eius prosperis. contemptus pauperum
 contemptus peccatorum. personarum acceptio
 perfidia. affectus carnalis parentum. inepta
 leticia. seculi tristitia. impatientia. auari-
 cia. sollicitudo temporalium. superbia. ppe-
 ritas. obstinatio. malicia. tedium boni. ace-
 dia. inconstantia. penitentia penitentiae. do-
 lor quod amplius non est male factum. hypocri-
 sis. amor inordinatus placendi. timor di-
 splicendi. verecundia de bono opere. amor
 priuatus. sensus singularis. ambitio di-
 gnitatum. vana gloria de bonis nature/
 vel fortune vel gratie. verecundia de pau-
 peribus amicis. contemptus ammonitionum
 immiser cordia.

De peccatis oris

seu locutionis.

Peccata oris seu locutionis sunt
 hec. Trebra iuratio. piurium.
 blasphemia. nomen domini irre-
 uerēter assumere. veritate impugnare. de
 um de aura iudicare. contra deum murmura-

re. irreuerēter horas dicere. detractio. adu-
 latio. mendacium. vituperium. maledictio
 infamatio. contentio. coniuratio. impugna-
 tio veritatis agnitione. impugnatio charita-
 tis fraternae. seminatō discordie. proditio
 falsum testimonium. mala consilia. derisio
 contraditio obediētie. inuertere facta bo-
 na. in ecclesijs placitare. ad iram hominē
 prouocare. reprehendere in alio quod ipse
 facit. vaniloquium. multiloquium. stultiloqu-
 um. verba ociosa. vel supflua. vel curiosa
 proferre. iactantia. verborum politio. pecca-
 torum defensio. clamor. risus. cachinnus
 turpiloquium. lenocinium. cantilenas secula-
 res cantare. in cantu diuino magis stude-
 re vocem frangere quam deuote psallere. mur-
 murare. verba secularia proferre. in iniu-
 sta causa aduocare. malum commendare.

De peccatis ope-

ris seu operationis.

Peccata autem operis seu operatio-
 nis sunt hec. Sula. luxuria. eb-
 ritas. sacrilegium. symonia. sor-
 tilegia. violatio dierum solennium. indigne
 communicare. votorum fractio. apostasia. dis-
 solutio in officio diuino. scandalizare sub
 exemplo malo. proximum corrumpe. lede-
 re hominē. vel in rebus vel in persona vel in
 fama. furtum. rapina. usura. deceptio. lu-
 dus. venditio iusticie. exactioes in debi-
 te. ac telonea iniusta. ascultare mala. io-
 culatoribus dare. necessaria sibi subtrahere.
 supflua sumere. vltim vires quippiam ag-
 gredi. consuetudo peccandi. recidivatio. si-
 mulatio. tenere officium ad quod non sufficit
 vel quod sine peccato non agit. choreisare. no-
 uitates inuenire. maioribus rebellare. mi-
 nores opprimere. delinquere visu. auditu. ol-
 factu. tactu. gustu. lucta. osculis. muneribus.
 nutibus. mandatis. scripturis. circumstanti-
 as aggrauantes admittere. que sunt tem-
 pus. locus. modus. numerus. persona. mora.
 scientia. etas. seipsum ad peccandum cogere
 seu inducere.

De peccatis omis-

sionis quod (sicut)

Peccata omissionis quod (sicut)
 etiam ut faciliter debite considerari
 apparere potest/ ad tria respec-
 tu quorum precedens diuisio su-
 mit/ vel scilicet ad cor seu cogitationem/ vel os
 seu locutionem/ vel opus seu operatioem pertinent

Opusculū Tripertitum

sunt hec. **¶** De deo nō cogitare. ipm nō timere vel nō amare. grās sibi de beneficijs nō agere/ opa que fiūt/ ad ipm nō referre. de peccatj sicut deberet nō dolere. ad gratiā recipiendā nō se preparare. gratiā acceptā nō vti nec eam cōseruare/ ad inspirationē diuinā nō se cōuertere. voluntatem suam/ voluntati diuine nō conformare. ad orōes dicendas nō attendere. orōnes debitas omittere/ ea ad que q̄s vel voto vel precepto vel officio tenet negligere. cōiōnem et cōfessionē semel in anno nō expectare. parētes nō honorare. seipsum nō cognoscere et reprehēdere. cōscientiā suā negligere. ecclias et predicatōes fugere. tentatōnibz nō resistere. penitētiās iniūctas negligētē facere. ea q̄ statim faciēda sunt differre. bonis pximi nō cōgaudere. et malis eius nō cōdolere. iniuriās nō remittere. fidē pximo nō seruare. et bñficijs ei⁹ nō correspondere. delinq̄ntes nō corripere. litrem nō sedare. ignorātes nō instruere. afflictos nō consolari. ammonitiōibus nō acquiescere. pauca et forsan nulla alia reperiri posse credūtur peccata. que nō sub predictis effectualiter cōphēdātur et includātur. vel ad ea reducibilia sint.

Quando peccata

predicta mortalia sint vel venialia.

¶ Quando autē peccata predicta mortalia vel solū venialia existant/ facile est et supius tractatis cognoscere examinandō scilz sit apud se. sit apud aliū/ modos ea faciēdi et cōmittēdi. intētioneqz seu finē propter quē sunt. ac remorsum cōscientie. q̄ de ipsis habet. cum alijs circūstātijs circa ea occurrētibz. de quibz late supius actū est. **¶** Et hec quo ad secundā et vltimā ipius peccati in genere seu tanqz generis diuisionem dicta sufficiant.

Quare multa in

hoc cōpendio precipue in octauo tractatu/ late et plane dicta sunt et exposita.

¶ Dm̄issent nonnulla in hoc libello et precipue in octauo et vltimo tractatu in materia scilicet peccatorū tractata breui⁹ et cōpēdiosius dici. s̄ vt frēq̄nter in supioribz tactū est/ libell⁹ iste nō sciētificis. libz osqz facili⁹ pcurare valētibz cōpositus est. sed

mediocribz et cōioribus. ac eis q̄bus non facili⁹ libz ori copia suppetit Quibz expe diēs et forsan necesse fuit ea que hic dicta sunt/ et maxime circa difficiles materias/ p reiteratōes et latas repetitiōes. nec non materialia q̄dam etēpla q̄si palpādo et p quādā manu ductōnē dare intelligi. Alio q̄n nō facile forsan fuissz pluribus cōprehendere. Sicqz predicta apd eos nullū fructū nullūqz pfectū afferre potuissent.

Remissio ad docto

¶ Qui tñ āpliora videre voluerit/ vel clarius de premissis materijs informari/ habeat frēq̄nter allegatos doctores beatorum Thomā et alios in supioribus notatos. Et precipue in eorū libris et tractatibus supius etiam designatis.

¶ Explicit compendium theologie.

Epistola domini

Johānis de Berson ad quendā ep̄m sup opusculo triperto plebibus publicando

¶ Reuerende in xpo pr. ac dñe metuende. q̄rit dñs p p̄phetā ysaiā. Propterea inq̄ritur et est p̄pls me⁹ in captiuitate. qz nō habuerunt sciām. et nobiles ei⁹ interiorit̄ fame et m̄ritudo ei⁹ siti exaruit. Hec scia nō alia accipiēda est quā cognitio legis dei et suoz mādatorū/ ad salutē p̄sequēdā necāria/ siue p̄ficiens. de q̄ itidē scia v̄ez est illd apl̄icū. ignorās ignorabit. nā cū q̄libet alia ignorātia p̄stare sal⁹. **¶** Et qm̄ multi sunt ex simplicibz/ q̄bz nō predicat verbū/ aut non talit̄ p̄dicat q̄ ad p̄fatā sciām deueniāt. agēte h̄ vel ignorātia vel negligētia p̄dicātiū. cōmodū fore existāui si velut in tabula q̄dā tenorē n̄e legis et suoz p̄ceptorū remēorātiōnē sentētioso cōpēdio depingerē. aut velut i breui sp̄cō cernētibz obijcerē. q̄tin⁹ ipsi hērent curati min⁹ instructi aliqd solū dū/ et aptū qd̄ i toto vel p̄ ptes diebz dñicis et festiuis legere possent suis plebibus vt sciret et intelligeret ad qd̄ et p̄pter qd̄ et a q̄ facte sunt. qd̄ insup credere. qd̄ ageret qd̄ obmittere diuina lege tenēt et quē ad modū a p̄ctō resurgere. Et forsan sile op⁹ antētatū est iā a p̄rioribz. et salubriori breuitate cō